

Deres ref: 21/1196-1

Dato: 01.09.2022

Høringsinnspill fra Tax Justice Norge til evaluering av Norges oppfyllelse av EITI-standardene

Norges etterlevelse av åpenhetsstandardene i EITI er siden 2017 blitt forenklet eller *mainstreamet*, altså at EITI-forpliktelsene skal ivaretas av norsk åpenhetsregelverk uten noen ekstraordinær EITI-rapportering.

Tax Justice Norge vil rette oppmerksomhet mot to områder hvor norsk åpenhetsregelverk har svakheter som fører til svak eller manglende etterlevelse av EITI-forpliktelsene.

Åpenhet om eierskap (requirement 2.5)

I Norges søknad om mainstreaming av EITI-standarder i 2017, viser norske myndigheter til at Norge skal implementere et register for reelle rettighetshavere innen 2020.

Per 30.08.2022 har Norge ikke innført et slikt register. Stortinget har vedtatt et lovgrunnlag for et norsk register for reelle rettighetshavere, og Finansdepartementet har fastsatt de fleste nødvendige forskrifter for registeret, med uttalt mål om at en begrenset versjon av et norsk register skal være på plass fra 01.01.2023, med en full implementering fra 2024. Det er Brønnøysundregistrene som har det tekniske ansvaret for utviklingen av en registerløsning. Den manglende implementeringen av register for reelle rettighetshavere medfører dermed at Norge ikke har etterlevd EITI-forpliktelse 2.5.

Punkt d) i forpliktelse 2.5 anbefaler at register for reelle rettighetshavere identifiserer politisk eksponerte personer (PEP-er). Det er ikke lagt opp til at et norsk register kommer til å synliggjøre PEP-er.

Land-for-land-rapportering (LLR)

I sin forenklingssøknad fra 2017, viser norske myndigheter til at en viktig årsak til at Norge kan overholder EITI-forpliktelsene uten separate EITI-rapporteringer er at Norge har innført et tiltak som pålegger selskaper innen utvinningsindustri og skogsektoren å produsere årlige land-for-land-rapporter. Fra søknadens annex a heter det:

In accordance with the EU Accounting Directive (directive 2013/34/EU) and the EU Transparency Directive (directive 2004/109/EC as amended by directive 2013/50/EU), Norway has enacted provisions requiring certain large undertakings, and all issuers active in the

extractive or logging of primary forests to prepare an annual report on payments made to governments reports, so called "country-by-country-reporting". Amongst others, reporting entities are obliged to report on their net turnover, income tax and accumulated earnings. The reports are shall be made available on companies' websites and be available for at least five years. The report is prepared on a cash basis¹.

Videre beskrives en anbefaling om hvordan dette regelverket bedra skal bidra til å ivareta EITI-forpliktelsene i anbefaling 3:

Recommendations:

iii. It is recommended that the government make a reference to the Regulation on country-by-country reporting on www.norskpetroleum.no, including an explanation of how and where the company reports can generally be accessed, i.e. from company websites or from the company register.

Land-for-land-regelverket nevnes også i anbefaling 4 i samme dokument.

I en evalueringsrapport² av land-for-land-rapporteringen som ble gjennomført av Deloitte i 2017, meldte 70% av brukere at LLR-rapporter var vanskelige å finne. 20% av selskapene som Deloitte mente var omfattet av krav om LLR-rapportering hadde ikke produsert rapporter. Kun 16 av 36 selskap hadde publisert rapportene på sine nettsider, som er der man EITI-forenklingen skal finne denne informasjonen.

Det er en betydelig svakhet at selskapene som pålegges å rapportere etter LLR-regelverket ikke kontrolleres for om de produserer rapporter av tilstrekkelig kvalitet, at manglende rapportering ikke får konsekvenser for selskapene og at informasjonen i land-for-land-rapportene ikke samles på et sted. Informasjonen er i dag lite tilgjengelig og i mange tilfeller umulig å finne, noe LLR-evalueringen pekte på som et problem. Dette er altså en svakhet i den norske etterlevelsen av EITI-standarden.

Det hadde styrket norsk etterlevelse av EITI om myndighetene identifiserte hvilke selskaper som var rapporteringspliktige etter land-for-land-regelverket, og at man årlig innhentet informasjon om hvor selskapenes land-for-land-rapporter kan finnes og lenket til disse i en felles portal, f.eks på norskpetroleum.no.

Vi vil også vise til svakhetene ved den norske LLR-forskriften som har blitt påpekt av Publish What You Pay – Norge³.

Utvikling av det norske arbeidet som et foregangsland på land-for-land-rapportering.

20. juni 2012 erklærte daværende finansminister Sigbjørn Johnsen (AP) at Norge skulle innføre

¹ https://eiti.org/sites/default/files/attachments/mainstreaming_application_-_annex_a_feasibility_study_l824854_1.pdf

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/355189369a02429cb74ff85f09ac777a/evalueringsrapport-llr.pdf>

³ <https://www.publishwhatyoupay.no/publikasjon/den-siste-milepaelen-vil-finansdepartementet-redde-industrien-fra-kaos>

offentlig land-for-land-rapportering. Med det ble Norge et foregangsland innen økonomisk åpenhet for selskaper. I tiåret som har gått siden da har det pågått en sterk utvikling av internasjonale normer og forventninger til at selskaper skal vise større økonomisk og finansiell åpenhet, og være transparente om sine skattebetalinger, såkalt *tax transparency*. Dette er blant annet noe det norske Oljefondet uttrykker som en forventning til alle selskaper de er investert i.⁴

I høringsnotatet til denne høringen står det at en vesentlig motivasjon med implementeringen av EITI-standardene i Norge har vært “å være et foregangsland og bidra til å sette globale standarder for åpenhet omkring pengestrømmer knyttet til ressursforvaltning”. Norge var et foregangsland i 2012, da man var tidligere ute enn EU med å erklære at et krav om land-for-land-rapporter skulle komme på plass, men siden da har lite ressurser blitt brukt på å utvikle Norge som et foregangsland på land-for-land-rapportering.

Tax Justice Norge støtter prinsipielt at Norge valgte å satse på land-for-land-rapportering som åpenhetsstandard, heller enn å fortsette å beholde et separat rammeverk for EITI-rapportering. EITI-standardene krever bare at multinasjonale selskap oppgir informasjon om betalinger til myndigheter i EITI-land hvor det drives utvinningsvirksomhet. Dermed kan selskap benytte datterselskap i land utenfor EITI-samarbeidet, med lave skatter og stor grad av hemmelighold, for å flytte overskudd tjent ved utvinningsvirksomhet, uten at dette fanges opp av EITI-rapporteringen. Følgelig er det fullt mulig med hemmelighold omkring pengestrømmer knyttet til ressursforvaltning i dagens EITI-rammeverk. Likevel mener vi en slik forenkling av EITI innenfor rammene av et LLR-regelverk fordrer at Norge tar på seg et ansvar med å utvikle, forbedre og styrke LLR-regelverket.

Offentlig land-for-land-rapportering (LLR) er et rammeverk som kan utvikle EITI-standardene hva gjelder åpenhet i betalinger, samtidig som det er bedre egnet til å levere på ambisjonene om åpenhet omkring pengestrømmer, da rapporteringen også omfatter virksomhet i ikke-EITI-land. Ved LLR oppgir multinasjonale selskap nøkkeltall som skatt, inntekter og antall ansatte for hvert land de driver virksomhet. Dette gir en nødvendig kontekst til innsyn i betalinger til myndigheter, da en kan gjøre en helhetlig vurdering av hvorvidt selskapenes økonomiske organisering virker i tråd med etablerte normer for ansvarlig skattepraksis. En offentlig land-for-land-rapportering gir myndigheter, presse, næringslivsaktører og sivilsamfunn et sterkere innsyn i selskap, noe som bidrar til ansvarliggjøring av både selskapene og myndigheter i produksjonsland og skatteparadiser.

Store flernasjonale konsern med konsolidert inntekt over 6,5 milliarder kroner i året omfattes i Norge av LLR – såkalt ‘LLR for skatteformål’, hvor innrapporteringene ikke offentliggjøres. I 2017 ba Stortinget Regjeringen sørge for at selskapene som omfattes av denne formen for LLR (etter ligningsloven) også rapporterer etter regnskaps- og verdipapirloven⁵. Dette vil blant annet si at tallene offentliggjøres. Et slikt tiltak vil omfatte flere utvinnings-selskaper som i dag er omfattet av LLR-standarden for utvinningssektoren.

⁴ <https://www.nbim.no/contentassets/48b3ea4218e44caab5f2a1f56992f67e/expectations-document---tax-and-transparency---norges-bank-investment-management.pdf>

⁵ I vedtak 48 i Prop. 120 L (2015–2016), Innst. 42 L (2016–2017), Lovvedtak 7 (2016–2017) – “Endringer i ligningsloven (land-for-land-rapportering til skattemyndighetene). [Lenke](#).

En naturlig videreutvikling av arbeidet med land-for-land-rapportering er å sørge for at dette Stortingsvedtaket følges opp, og LLR-standarden som ble innført i Norge som implementering av tiltak 13 i OECD-initiativet Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) fra 2013, omgjøres til en offentlig rapporteringsplikt. I tillegg bør man utbedre svakhetene i det eksisterende LLR-regelverket for utvinningsindustrien, som pekt på innledningsvis.

Peter Ringstad,
Politisk leder, Tax Justice Norge